

Kijev 27. srpnja 2015

SLUČAJ NADIJE SAVČENKO

Nadija Savčenko - 34 godina, ukrajinska bivša profesionalna vojnkinja, članica ukrajinskoga parlamenta (Verhovna Rada) i ukrajinskog izaslanstva u Parlamentarnoj skupštini Vijeća Europe (PACE). Dodijeljena joj nagrada Heroja Ukrajine. Više od godinu dana je nezakonito u pritvoru na području Ruske Federacije.

1. KRONOLOGIJA PROGONA

Časnica i vojna pilotkinja Nadija Savčenko je u sastavu dobrovoljnoga bataljuna «Ajdar» sudjelovala u antiterorističkoj operaciji na istoku Ukrajine i bila oteta u blizini grada Ščastje (Luganska regija) 17. lipnja 2014.

U noći s 23. na 24. srpnja 2014 godine je Savčenko bila tajno dotjerana u Rusiju, gdje ju je "slučajno" uhapsila policija zbog ilegalnog prelaska granice [\[1\]](#).

U roku 7 dana (23-30 srpanj) su Ukrajinke prisilno držali pod naoružanom stražom, u hotelu grada Voroneža. Savčenko je bilo zabranjeno izlaziti iz hotela, komunicirati s obitelji i razgovarati s bilo kim, osim stražara. U međuvremenu je bila više puta ispitivana, među time i s upotrebom detektora laži. To se je događalo neslužbeno i bez prisutnosti advokata. Ispitivanja je provodio neposredno istraživač Dmitrij Manin, koji je kasnije počeo formalno voditi kazneni postupak protiv Nadije Savčenko [\[2\]](#).

Formalno je Nadija Savčenko bila uhapšena 30. lipnja 2014. Tek nakon toga su joj dodijelili advokata. 2. lipnja 2014 se je održalo zatvoreno suđenje, koje je odredilo preventivnu mjeru - pritvor do 30. kolovoza 2014 [\[3\]](#). Tek nakon toga, 8. lipnja 2014 je o "hapšenju" ukrajinske državljanke bilo obavješteno Veleposlanstvo Ukrajine u Rusiji.

Nadija Savčenko je prije svega optužena u tome, da je sudjelovala "u ubojstvu ruskih novinara Igora Vološina i Antona Korneljuka", koji su ilegalno stigli na područje Ukrajine skupa s teroristima i sledili za njihovim napadom na ukrajinsku vojsku [\[4\]](#). Nadija Savčenko je navodno ispunjavala ulogu koordinatorice vatre minobacača. Svoju krivicu ne priznaje.

2. kolovoza 2014 je u Sovjetsom regionalnom sudu Voroneža bila razmotrena pritužba advokata, o otmici Nadije Savčenko i nelegalnom transportiranju nje iz Ukrajine u Rusiju. Sud je donijeo zaključak, u skladu s kojim je "ukrajinska državljanica bila otkrivena u Rusiji, i kasnije njena sloboda nije bila ograničena do 30. lipnja 2014, kad je bila formalno pritvorena" [\[5\]](#).

27. kolovoza 2014 je Sovjetski okružni sud grada Voroneža odobrio zahtjev istražnoga odbora o provedbi psihijatrijskog pregleda Nadije Savčenko.

2 rujna 2014 je advokat Ilija Novikov uložio žalbu protiv presude o izvršavanju psihijatrijskog pregleda Nadije Savčenko. Razmatranje žalbe je bilo planirano za 26. rujna 2014, ali je zbog odsutnosti Savčenko bilo odgođeno na drugi datum – 13. rujna 2014. Dogovorenog dana, prije početka suđenja, su istražitelji javili, da je Savčenko već dostavljena u državni znanstveni centar socijalne i sudske psihijatrije im. V.P. Serbskoga, s ciljem izvođenja psihijatrijskog pregleda. Istovremeno, je sud odbio žalbu advokata, što potvrđuje da su istražitelji unaprijed znali kakva će biti odluka suda, jer je Savčenko bila poslana na

pregled prije izdavanja službene presude. V znanstvenom centru im. V.P. Serbskoga se je Nadija nalazila do 31. rujna 2014, u tijeku pregleda nije bilo otkriveno nikakvih psihičkih odstupanja.

12. prosinca 2014 je Nadija Savčenko počela gladovati, protestirajući protiv nezakonitoga pritvora [\[6\]](#). Gladovala je do ožujka 2015.

Prethodno istraživanje krivičnoga djela ukrajinske politične zatvorenice Nadije Savčenko je bilo završena svibnja 2015. Prethodna optužnica o sudjelovanju u ubojstvu ruskih građana je bila promijenjena na optužbu neposredno u ubojstvu. Optužena je još u nelegalnom prelaznu granice. Nadiji Savčenko grozi do 25 godina zatvora. 6. lipnja 2015 se je saznalo, da je istraga odbila suđenje pred porotom [\[7\]](#). Trenutno su materijali optužbe dani za razmatranje sudu. Kako bi čim više izolirali slučaj Nadije Savčenko, su se javni organi odlučili, da prenesu suđenje iz Moskve u grad Donjeck u Rostovskij regiji.

2. VERZIJA ISTRAŽNOGA ODBORA/FALSIFICIRANJE DOKAZA

Da bi prikriji otmicu Nadije Savčenko, su ruski istraživači izmislili verziju, po kojoj je ona navodno bila uhapšena 23. lipnja 2014 prometnom policijom dok je ilegalno prelazila ukrajinsko-rusku granicu. Tijekom identifikacije osobe je bilo ustanovljeno, da je moguće umiješana u ubojstvo ruskih novinara. Ali iznenađujuće je, da je Savčenko posle toga, kako tvrde istraživači, bila dotjerana u hotel u blizini grada Voronež, i "slobodno" živila tamo jedan tjedan prije nego što je bila uhapšena 30. lipnja 2014 [\[8\]](#).

Očito je, da verzija istraživača ne može biti istinitom, zato što ako bi Nadia Savčenko stvarno bila uhapšena prometnom policijom, bi bila dostavljena policiju, a ne u hotel.

Dokazi, na kojih je osnovana optužba u krivičnom djelu Nadije Savčenko se baziraju svjedočanstvima separatista koji se bore na strani samoproglashene Narodne republike Lugansk. Osim toga su osobe tih svjedoka neznane, i to moguće znači da oni ne postoje, i da su dokazi izmišljeni. Istražni odbor je osnovalo svoje optužbe isto i na svjedočenjima Tarasa Sinjahovskoga ratnika bataljuna "Ajdar", koji je skupa s Nadijom Savčenko bio u zarobljeništvu separatista. Kasnije je Taras bio oslobođen, i u tijeku razgovora s advokatima Nadije, objasnio, da je prije svjedočio budući teško ranjenim i pod grožnjama [\[9\]](#).

Nikakvih uvredljivih dokaza sudjelovanja Nadije Savčenko u ubojstvu ruskih novinara nije bilo navedeno.

3. VERZIJA ADVOKATA/DOKAZI NEVINOSTI NADIJE SAVČENKO

Advokati Nadije Savčenko su uspjeli dobiti dokaze, koji ukazuju na to, da ima Ukrajinka alibi. Konkretno, advokati su razgovarali sa već svjedoka, koji su vidjeli Nadiju na dan njene otmice – 17. lipnja 2014. Na osnovi svjedočenja ispitanih, se da zaključiti, da je Nadija Savčenko bila oteta, prije nego što su poginuli ruski novinari. Ali je istraživačka komisija Ruske federacije odbila priložiti dokaze, motivirajući svoju odluku time, da su svjedoci bili ispitani na teritoriji Ukrajine, a ne Rusije.

Osim tih dokaza su advokati uspjeli dobiti od sigurnosne službe Ukrajine biling mobitela Nadije Savčenko, što daje informacije, da je Savčenko u trenutku smrti novinara bila već više sati bila u zarobljeništvu r i zato nije mogla, kao što tvrde u istražnom odboru Ruske federacije, sudjelovati u koordiniranju vatre minobacača na njih [\[10\]](#).

4. IMUNITET PACE I STATUS RATNE ZAROBLJENICE

Nakon pobjede na parlamentarnim izborima listopada 2014 je Nadija Savčenko postala zastupnicom u ukrajinskom parlamentu (Verhovna rada), to joj je omogućilo da postane članicom ukrajinskog

izaslanstva u Parlamentarnoj skupštini Vijeća Europe. Odbor za Poslovanje, imunitet i ustavna pitanja PACE je potvrdio, da ima Nadija Savčenko kao delegat imunitetu pred kaznenim progonom [\[11\]](#). 29. travnja 2015 je Evropski parlament izdao posebnu rezoluciju o slučaju Nadije Savčenko, koji ističe da bi Rusija, u skladu s međunarodnim obavezama, morala poštovati imunitet Savčenko [\[12\]](#). Ruska Federacija odbija diplomatski imunitet odobren Nadiji Savčenko.

Također je, u skladu s međunarodnim normama, Nadija Savčenko ratna zarobljenica, i činjenica, da je pritvorena je kršenje Ženevske konvencije sa strane Rusije, kao što je naglašeno u rezoluciji Evropskog parlamenta [\[13\]](#).

5. SPORAZUM IZ MINSKA

U skladu s sporazumima iz Minska o rješavanju sukoba na istoku Ukrajine od 02. prosinca 2015 (Rusija je potpisnica sporazuma), je dogovorena razmjena svih političkih talaca i nezakonito pritvorenih osoba, koji su povezani s vojnim sukobom u Ukrajini. To, naravno, vrijedi i za Nadiju Savčenko, posebno to naglašavaju Ukrajina i međunarodna zajednica. Ipak je, 13. veljače, predstavnik Vladimira Putina, Dmitrij Peskov, izjavio da ruska strana nije davala nikakvih garancija o Savčenko tijekom pregovora u Minsku. Kasnije je i šef istražnoga odbora Vladimir Markin rekao da nema osnova za oslobodjenje Savčenko i da imaju dokaze njene krivnje [\[14\]](#).

6. PREKRŠAJI SA STRANE ISTRAGE (PSIHOLOŠKI PRITISAK, KRŠENJA PROCEDURE, PRITISAK NA ADVOKATE I IGNORIRANJE IMUNITET)

Ukrajinsko Veleposlanstvo je bilo obaviješteno o pritvoru Nadije Savčenko tek nakon što je već bilo provedeno prvo suđenje u vezi s tužbom protiv nje.

Ukrajinski konzul Genadij Beskalenko je 9 puta tražio dozvolu da se vidi s Savčenko u pritvoru, ali svaki put je bio odbijen od ruske strane. Konzul je samo nakon desetog pokušaja dobio dozvolu na susret s pritvorenom državljankom Ukrajine.

Policija i vlasti pokušavaju maksimalno izolirati Nadiju, smanjujući njene kontakte s vanjskim svijetom. 13. siječnja 2015, kada je Savčenko najavila štrajk glađu, joj je bila proglašena nezakonita zabrana na primanje i slanje pošte. Kasnije su advokati dosegli ukidanje toga neopravdanog ograničenja. Međutim, očito je da je to bio pokušaj izolirati Nadiju u razdoblju u kojem joj je podrška bila najpotrebnija.

Dokazom izolacije Nadije Savčenko osim toga služi još i zabrana prijenosa knjiga na ukrajinskom jeziku. Ruska stran je motivirala zabranu time, da knjige na ukrajinskom nije moguće provjeriti [\[15\]](#).

Osim toga postoje aktivni pokušaji izolirati slučaj Savčenko od svjetovne pozornosti. Konkretno, od njenih advokata, koji kontinuirano objavljuju materijale o suđenju i istrazi se traži da potpišu obaveze o ne razglašavanju informacije o tom slučaju. To bi pomagalo sakriti od javnosti primjere proceduralnih i drugih prekršaja istraživača i bi prisililo advokate da šute pod prijetnjom kaznene odgovornosti [\[16\]](#). Iz istog razloga je suđenje prebačeno u Rostovsku regiju, jer će to otežati komuniciranje Nadije s advokatima i proces praćenja međunarodnom zajednicom napretka slučaja. Novinarima, diplomatima i promatračima iz međunarodnih organizacija će biti teže doći do regionalnih gradova Rusije i prisustvovati tijekom suđenja.

Nekoliko prvih suđenja su bili održani bez prisutnosti Nadije, mada su ona i njezini advokati insistirali na tome, da bi bila optužena prisutna. Istražni odbor je više puta isticalo želju ispitati sestru Nadije, Veru Savčenko. To izaziva strah u obitelji Savčenkov i također vrši psihološki pritisak na Nadiju.

Prijenos suđenja u grad Donjeck Rostovske regije, koji je jedan od glavnih terena za prijevoz oružja i boraca iz Rusije u takozvane Narodne Republike Lugansk i Donetsk, i gdje su tisuće naoružani ljudi otvoreno anti-ukrajinskih pogleda, je isto primjer psihološkog pritiska na optuženu Nadiju Savčenko. Sestra i majka Nadije će biti u opasnosti kada će dolaziti na suđenje [\[17\]](#). Potrebno je podsjetiti da je grad Donjeck na granici između Ukrajine i Rusije, tako da ljudi koji su zainteresirani za praćenje suđenja moraju imati posebnu dozvolu za boravak u pograničnom području od ruske Federalne sigurnosne službe. Ta činjenica stvara uvjete pod kojima su međunarodni promatrači gotovo osuđeni na neuspjeh u praćenju suđenja.

Vrši se pritisak i na advokate Nadije - Istražna komisija Ruske Federacije prijeti kaznenom odgovornošću Marku Feiginu za objavljivanje materijala u vezi suđenja Savčenko [\[18\]](#). Prijenos suđenja iz glavnog grada u mali regionalni centar, otežati će Nadiji dobivanje pisama, što će sigurno imati negativan utjecaj na njezino mentalno stanje. U Donjecku nema zatvora, i zbog toga se Savčenko trenutno nalazi u zatvoru №3 u gradu Novočerkask, kamo joj je potrebno slati svu korespondenciju.

7. REAKCIJA MEĐUNARODNE ZAJEDNICE

16. rujna 2014, je Visoki komesarijat Ujedinjenih naroda za ljudska prava izdao izvješće o stanju ljudskih prava u Ukrajini. Između ostalog, izvješće sadrži podatke o kaznenom progonu Savčenko u Rusiji [\[19\]](#).

18. rujna 2014 je Europski parlament izdao rezoluciju o situaciji u Ukrajini, u koji je pozivao nadležne državne organe Ruske Federacije da oslobode Nadiju Savčenko i druge otete Ukrajinace (Olega Sencova, Alekseja Čirniija, Genadija Afanasjeva i Aleksandra Koljčenka) [\[20\]](#).

7. listopada 2014, je pomoćnica američkog državnog tajnika Victoria Nuland na sastanku sa studentima u Kijevu izjavila, da je jedan od uvjeta za ukidanje sankcija SAD prema Rusiji oslobađanje Nadije Savčenko [\[21\]](#).

Zahtjev o trenutnom i bezuvjetnom puštanju građana Ukrajine Nadije Savčenko i Olega Sentsova je izrazio i šef misije SAD Daniel Bayer na sjednici Stalnog vijeća OESS u Beču 10. rujna 2014 [\[22\]](#).

14. listopada 2014, je ruski centar za zaštitu ljudskih prava "Memorial", koji je udruga desetka organizacija za zaštitu ljudskih prava u Rusiji, Bjelorusiji, Njemačkoj, Italiji, Francuskoj, Kazahstanu, Latviji i Ukrajini, objavio izvještaj u kojem je Nadija Savčenko priznata političkom zatvorenicom [\[23\]](#).

12. prosinca 2014 je Talijanska liga za ljudska prava uputila otvoreno pismo predsjedniku Italije, ministru vanjskih poslova Italije i predsjedniku Komisije za ljudska prava Senata Republike. Pismo postavlja pitanje o inicijativama sa strane talijanskih vlasti kako bi se postiglo oslobađanje Nadije Savčenko.

5 siječnja 2015, se je počela online kampanja u podršku Nadije Savčenko. Aktivisti stvaraju i šire putem društvenih mreža, foto- i video-materijale i informacije o Nadiji Savčenko s hashtagom #freeSavchenko.

6 siječnja 2015, je američka glasnogovornica Jen Psaki na sastanku izjavila da američka vlada poziva da se oslobode ukrajinskih građani koji su zatočeni u Rusiji, uključujući Nadiju Savčenko i Olega Sentsova [\[24\]](#).

7. siječnja 2015 je glasnogovornik francuskog ministarstva vanjskih poslova, Romain Nadal insistirao na tome, da Nadija Savčenko mora biti oslobođena u skladu s ugovorom iz Minska o razmjeni ratnih zarobljenika [\[25\]](#).

13 siječnja 2015 je Verhovna Rada Ukrajine izglasala rezoluciju, da se obrnu na predsjednika Francuske i kancelarku Njemačke, kao i na relevantne državne organe Rusije, i da postave pitanje oslobađanja Nadije Savčenko.

15. siječnja 2015. je Europski parlament primio rezoluciju o Ukrajini, u kojoj naglašava, da je oslobođenje Nadije Savčenko jedan od uvjeta za uklanjanje postojećih sankcija, i ne uvođenje novih [\[26\]](#).

4. veljače 2015., su članovi Europskog parlamenta u tijeku kampanje solidarnosti s Nadijom Savčenko počeli simbolički štrajk glađu.

25. veljače 2015. je predsjednik francuskog Senata Gerard Larche na sastanku s ruskim ministrom vanjskih poslova Sergejom Lavrovom u Moskvi postavio pitanje oslobođenja Nadije Savčenko, ali nije dobio nikakve konkretne garancije od vođe ruskog ministarstva vanjskih poslova [\[27\]](#).

19. travnja 2015. u New Yorku pokraj ruskog veleposlanstva se je održala prosvjedna akcija u podršku Nadije Savčenko, u kojoj je sudjelovalo oko 100 ljudi.

22. travnja 2015. je Verhovna Rada Ukrajine glasala za rezoluciju o izricanju osobnih sankcija osobama odgovornim za nezakonito pritvaranje Nadije Savčenko. Popis tih osoba temelji na "popisu Savčenko", pripremljenim fondacijom "Otvoreni dijalog" [\[28\]](#).

Fondacija "Otvoreni dijalog" je "popis Savčenko" poslala na razmatranje predsjedniku Helsinškog komiteta SAD, kongresmenu Chrisu Smithu, predsjednici PACE Anni Brassier i predsjedniku Europskog parlamenta Martinu Schulzu.

11. svibnja 2015. na 34. rođendan Nadije Savčenko su u različitim gradovima širom svijeta (Berlin, Varšava, Kijev, New York, Torin i dr.), se održale akcije podrške ukrajinske politične zatvorenice #FreeSavchenko. Aktivisti su izrazili riječi potpore i solidarnosti i pozvali vlasti da pomognu u njenom oslobađanju.

11. svibnja 2015., dogodile su se u isto vrijeme tri akcije u Moskvi: pred zatvorom "Matroskaja Tišina", pred uredom FSB (Federalna Sigurnosna Služba) i na Manežnem trgu. U kampanjama je sudjelovalo nekoliko desetaka ljudi koji su tražili oslobađanje Ukrajinke [\[29\]](#).

8. ZAKLJUČKI / POZICIJA FUNDACIJE

Otmica i transportiranje Ukrajinke Nadije Savčenko, provođenje istrage i iznošenje optužbi protiv nje na temelju izmišljenih dokaza su očigledni primjeri kršenja međunarodnog prava i temeljnih ljudskih prava. Rusija, država koja je stalna članica Vijeća sigurnosti UN-a otvoreno koristi gangsterske metode koje pokazuju nepoštivanje prema desetljećima formiranim normama međunarodnog prava.

Zanemarivajući norme međunarodnog prava, ruska vlada također ne poštuje svoj unutarnji zakon kojim se utvrđuje primat međunarodnog prava nad domaćim (dio 4. članka 15. Ustave). Držeći Savčenko u pritvoru bez obzira na međunarodne obveze i pozive međunarodne zajednice, Rusija pokazuje nespремnost za konstruktivan dijalog za rješavanje sukoba u istočnoj Ukrajini.

U vezi s time fondacija "Otvoreni dijalog" smatra da je primjereno, ne samo da se sačuva trenutni režim sankcija demokratskih zemalja prema Rusiji, ali i da se sankcije prošire. Konkretno, aktualno je pitanje vremenog prekidanja ruskog članstva u Vijeću sigurnosti UN-a, gdje je Rusija stalno blokira konstruktivne inicijative za rješavanje sukoba u istočnoj Ukrajini. Također je potrebno uvesti osobne sankcije u odnosu osoba na "popisu Savčenko". Pozivamo svjetsku zajednicu (međunarodne organizacije i institucije ta vlade demokratskih zemalja - članica Europske unije, Australije, Kanade, SAD i Japana) dodatno povećati pritisak na vladu Rusije s ciljem oslobađanja Ukrajinske političke zatvorenice Nadije Savčenko. Također pozivamo, da se spriječi razmatranje slučaja na sudu u Voronježu, jer to bi zakompliciralo ili čak onemogućilo javnu kontrolu nad suđenjem.

POPIS IZVORA

1. Radio Sloboda/ Moskva «je napravila» iz ukrajinske pilotke Nadije Savčenko «bjegunku» i «teroristku» - <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25451175.html>
2. Informacijska agencija UNIAN / Savčenko je razglasila podrobnosti njene otmice u pismu ruskome ombudsmanu - <http://www.unian.net/politics/940672-savchenko-podelilas-podrobnostyami-ee-pohischeniya-v-pisme-k-rossijskomu-ombudsmenu.html>
3. Rianovosti Ukrajina / Advokati Savčenko zahtijevaju dokumente na ukrajinskom jeziku - <http://rian.com.ua/russia/20140710/354708941.html>
4. LigaNovosti / U Rusiji su ukrajinsku pilotku optužili u ubojstvu. - <http://news.liga.net/ua/news/politics/2463444-u-ros-ukra-nsku-lotchitsyu-savchenko-zvinuvatili-u-vbivstv.htm>
5. Twitter / Strana Marka Feigina - https://twitter.com/mark_feygin/status/548501087930810368
6. Ukrajinska Pravda / Advokatima Savčenko su odbili suđenje pred porotom - <http://www.pravda.com.ua/news/2015/07/6/7073637/?attempt=1>
7. BBC Ukrajina / Sud RF je odlučilo da Savčenko nije bila oteta - odvetnik - http://www.bbc.co.uk/ukrainian/news_in_brief/2014/08/140801_dk_court_savchenko.shtml
8. Echo Moskve / Pitanja i odgovori o slučaju Savčenko - http://echo.msk.ru/blog/ilya_s_novikov/1401544-echo/
9. Televizija «112» / Sud je u slučaju Savčenko piložilo protokol ispitivalja svjedoka Sinjahovskogo - advokat - <http://112.ua/obshchestvo/sud-po-delu-savchenko-priobshchil-protokol-oprosa-ochevidca-sinyagovskogo-advokat-107092.html>
10. Dijalog.ua / Advokat: postoje novi dokazi nevinosti Savčenko - http://www.dialog.ua/news/14019_1408529694
11. Facebook / Stana Ilije Novikova/ Zaključak Odbora za Poslovnik, imunitet i ustavna pitanja Parlamentarne skupštine Vijeća Europe - <https://www.facebook.com/Ilya.S.Novikov/posts/10203306329338790>
12. Evropski Parlament / Zajednički prijedlog rezolucije o slučaju Nadije Savčenko - <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+MOTION+P8-RC-2015-0406+0+DOC+XML+V0//HR&language=hr>
13. Informacijska agencija Ukrinform / Državno tužilaštvo Ruske federacije se je odbilo sudjelovati u slučaju Savčenko - http://www.ukrinform.ua/rus/news/genprokuratura_rossii_otkazalas_sotrudnichat_po_delu_savchenko_1654521
14. BBC Ukrajina / Rusija: bez sudske uredbe Savčenko neće biti oslobođena - http://www.bbc.co.uk/ukrainian/politics/2015/02/150213_savchenko_peskov_markin_or
15. Informacijska agencija «Ukrajinski nacionalni novinari» / Nadiji Savčenko nije bilo dozvoljeno dobivati knjige na ukrajinskom - <http://www.unn.com.ua/ru/news/1377079-dlya-n-savchenko-u-sizo-ne-dozvolili-peredati-ukrayinski-knigi>
16. Fondacija Otvoreni Dijalog/ Ruski istraživači ometaju rad advokata Nadije Savčenko - <http://en.odfoundation.eu/a/5272,russian-investigators-are-hindering-the-work-of-nadiya-savchenko-s-attorneys>
17. Pismo Nadije Savčenko generalnom sekretaru UN Ban Ki Moonu - <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=922201957847564&set=pcb.922202181180875&type=1&theater>
18. Fondacija Otvoreni Dialog / Advokatu Marku Feiginu grozi kazneni pregon zbog navodno nezakonitoga objavljivanja materijala slučaja Nadije Savčenko - <http://en.odfoundation.eu/a/6672,lawyer-mark-feygin-threatened-with-criminal-prosecution-for-the-alleged-illegal-disclosure-of-the-case-file-of-nadiya-savchenko>
19. Ured Visokog povjerenika UN-a za ljudska prava / Izvešće o stanju ljudskih prava u Ukrajini, 16. rujna 2014 - http://www.un.org.ua/images/stories/OHCHR_sixth_report_on_Ukraine.pdf
20. Evropski Parlament / Rezolucija Europskog parlamenta od 18. rujna 2014. o stanju u Ukrajini i trenutnom stanju odnosa između EU-a i Rusije - <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2014-0025+0+DOC+XML+V0//HR>
21. Televizija «Dožd» / SAD smatra oslobođenje Savčenko jednim od uvjeta za ukidanje sankcija - http://m.tvrain.ru/articles/ssha_nazvali_odnim_iz_uslovij_snjatija_sanktsij_osvobozhdenie_savchenko-376321/
22. Ukrinform / SAD vrši pritisak na Rusiju da odmah oslobodi Sentsova i Savčenko - http://www.ukrinform.ua/ukr/news/csha_tisnut_na_rossiyu_z_vimogovu_negayno_zvilniti_savchenko_i_sentsova_1979888
23. “Memorial” / “Memorial” smatra Nadiju Savčenko političnom zatvorenicom - <http://www.memo.ru/d/212808.html>
24. RIA Novosti / Član parlamenta je ponovno pozvao Rusiju da oslobodi Ukrajinke Savčenko i Sentcova - <http://ria.ru/world/20150106/1041642164.html#ixzz3OL1bD1mW>
25. Ukrinform / Pariz podržava oslobođenje Nadije Savčenko iz ruskog zarobljeništva - http://www.ukrinform.ua/ukr/news/parig_pidtrimue_zvilnennya_nadiii_savchenko_z_rossijskogo_polonu_2008445
26. Evropski Parlament / Službena stranica - <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-%2f%2fEP%2f%2fTEXT%2bTA%2b20150115%2bTOC%2bDOC%2bXML%2bV0%2f%2fEN&language=EN>
27. Le Courrier de Russie / Le président du Sénat Gérard Larcher à Moscou en soutien aux accords de Minsk - <http://www.lecourrierderussie.com/2015/02/president-senat-gerard-larcher-moscou-accords-minsk/>
28. Glas Amerike / Marija Savčenko: «Moja Nadja – to je Ukrajina danas» - <http://m.golos-ameriki.ru/a/oleg-sulkin-savchenko/2726589.html>
29. Grani.ru / Na Ljubanci se je dogodila akcija u podršku Savčenko - <http://grani.ru/Politics/Russia/activism/m.240848.html>